

УДК 616.314–002:378.147

ПІДГОТОВКА ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНОГО СПЕЦІАЛІСТА – ОСНОВА ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Л. Ф. Каськова, О. О. Карпенко, О. Е. Абрамова, О. Ю. Андриянова, Л. Ф. Чуприна,
І. Ю. Ващенко

ВДНЗУ “Українська медична стоматологічна академія”

TRAINING OF HIGHLY SKILLED SPECIALISTS - BASIS OF CREDIT- MODULAR EDUCATION SYSTEM

L. F. Kaskova, O. A. Karpenko, O. E. Abramova, O. Yu. Andriyanova, L. F. Chupryna,
I. Yu. Vashchenko

HSEIU “Ukrainian Medical Stomatological Academy”

Навички і знання, що набувають студенти в процесі навчання у ВНЗ, закладають основи загальної і професійної самоосвіти, отримання нових знань, необхідних для всього періоду творчої діяльності майбутнього спеціаліста.

Skills and knowledge that students acquire during training at the university are laying the foundations of general and professional self-education, acquisition of new knowledge required for the entire period of creative activity of the future specialist.

Вступ. Болонський процес є ефективним інструментом гармонізації системи вищої освіти кожної країни учасниці процесу, який торкається політичних, економічних і культурних аспектів діяльності країни, пов'язаних з інтеграцією вищої школи у загальноєвропейський простір вищої освіти. Перехід України на Болонську систему підготовки спеціалістів слід розглядати у контексті національних інтересів, розвитку зовнішньополітичного курсу країни, спрямованого на співпрацю та інтеграцію з Європою. Болонський процес є взаємовигідним способом формування єдиного європейського ринку висококваліфікованої праці та вищої освіти. Участь України у цьому процесі безумовно буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських кадрів [3].

У зв'язку з сучасними вимогами кредитно-модульної системи навчання до підготовки спеціалістів набуває особливої актуальності формування у студентів практичних навичок та вмінь. Підготовка спеціаліста з дитячої терапевтичної стоматології розпочинається на 2 курсі під час вивчення пропедевтики дитячої терапевтичної стоматології, де вони отримують перші теоретичні знання та практичні навички.

Основна частина. Навичка є компонентом складного вміння, основна ознака якого – часткова автоматизація рухів. Часткову автоматизованість виконання

і регуляції доцільних рухів людини називають навичкою. Основу навичок складають елементарні дії.

Вміння визначається як використання знань і навичок, що має людина, для вибору і здійснення прийняття дії відповідно до поставленої мети. Вміння – здатність виконувати складну комплексну дію або готовність людини до її виконання на основі засвоєння знань, навичок і практичного досвіду. Таким чином, навички є складовими компонентами вмінь. Вміння у своїй основі є творчою дією. Вони не можуть автоматизуватися, тому що являють собою готовність людини до прийняття рішень і творчої їх реалізації у нестандартних життєвих умовах.

Навички формуються на основі знання способів виконання дії. Найбільш успішно – швидко і безпомилково – студенти здобувають навички на основі знання і застосування алгоритму або алгоритмічного наказу. Успішно з цією метою можна застосувати завдання орієнтовної основи дій. На практичних заняттях студенти для відпрацювання практичних навичок застосовують орієнтовні карти дій, що містяться у методичних розробках для самостійної роботи студентів. Окрім цього вони використовують складені викладачами кафедри алгоритми маніпуляцій, що передбачені нормативними документами: Освітньо-кваліфікаційною характеристикою спеціаліста та

Освітньо-професійною програмою. Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) спеціаліста вищого навчального закладу є державним нормативним документом, в якому узагальнюється зміст освіти, відображаються цілі освітньої та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі господарства держави і вимоги до його компетентності. Освітньо-професійна програма (ОПП) є галузевим нормативним документом, в якому визначається нормативний зміст навчання, встановлюються вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої та професійної підготовки фахівця відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня певної спеціальності [1, 2].

На практичних заняттях з пропедевтики дитячої терапевтичної стоматології викладачі кафедри приділяють увагу вивченню топографічної анатомії тимчасових і постійних зубів на різних етапах їх розвитку, принципам роботи із стоматологічними інструментами, обстеженню каріозних уражень твердих тканин зубів та їх ускладнень, принципам препарування каріозних порожнин та ендодонтичного лікування зубів.

Процес засвоєння навичок передбачає поступове зростання складності завдань і самостійності студентів у їх виконанні. Перші завдання повинні виконуватись під жорстким контролем і за допомогою викладача, у подальшому поступово зростає складність завдань і підсилюється самостійність у їх виконанні.

На практичних заняттях студенти самостійно працюють з набором терапевтичного стоматологічного інструментарію. Особлива увага приділяється самостійній роботі студентів, відпрацюванню практичних навичок.

Вміння і навички формуються на основі виконання визначеної системи вправ, закріплюються в процесі їх творчого використання у ситуаціях, що змінюються. Вправами називають багаторазове виконання визначених дій, яке спирається на розуміння і супроводжується свідомим контролем. У цьому визначенні підкреслюється цілеспрямованість вправ, які здійснюються на основі пильного педагогічного керівництва. Повторення дій без керівництва викладача може не привести до їх удосконалення, або буде сприяти механічному тренуванню дій у стандартних умовах. Педагогічне керівництво вправами студентів передбачає використання методики заняття і науково обґрунтованих посібників та методичних розробок.

Знання, навички, вміння перевіряються на різних етапах навчального процесу. На кожному етапі перевірка виконує свої функції. З початку вивчення нового матеріалу перевіряються знання опорних уяв-

лень и визначень. Основна функція такої перевірки – актуалізація знань і способів виконання дій. Після вивчення відповідного матеріалу викладач перевіряє рівень засвоєння студентами знань, виявляє якість навичок, вмінь. Функції перевірки полягають у попередженні відставання, неуспішності окремих студентів. Перевірка проводиться систематично на окремих етапах заняття. Після вивчення окремих розділів програми викладач комплексно перевіряє знання, навички, вміння, засвоєні протягом визначеного періоду. Таку перевірку називають тематичним обліком знань. Перевірка дуже важлива для правильного управління процесом засвоєння знань, навичок, вмінь. Методика такої перевірки – бесіда з студентом, під час якої студенти звітують про те, як вони виконують завдання, чому так, стисло відтворюють знання, які вони здобули, і показують практичні способи виконання дій.

Перевірку знань, навичок і вмінь здійснюють також після великих розділів або тем програми. На цьому етапі перевіряється якість засвоєння студентами системи знань і вміння використовувати їх на практиці у комплексі. Для такої перевірки потрібно, щоб студенти виконали комплексне завдання, яке включає знання, навички, вміння цілого розділу або декількох розділів програми.

Ще більш узагальненими і універсальними повинні бути питання і завдання під час перевірки знань, навичок, вмінь студентів в кінці навчального курсу (предмета).

Відповідність рівня сформованості знань, умінь та навичок, досягнутого в результаті засвоєння програми, вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціаліста встановлюється під час підсумкового модульного контролю знань студентів.

Важливою складовою підготовки висококваліфікованого спеціаліста є самостійна позааудиторна робота студента, яка складається з формування прийомів навчальної роботи (наприклад, різних видів роботи з літературою) і використання цих прийомів для засвоєння професійних знань, навичок і вмінь.

Самостійна робота студентів – це не повна їх самостійність у засвоєнні навчального матеріалу, а особлива система умов навчання, яка повинна бути організована викладачем. Викладач має потурбуватися про планування роботи, створити умови для її виконання, забезпечити інформаційними та методичними матеріалами.

Будь-яка діяльність потребує не тільки знань, а й вмінь. В арсеналі різноманітних форм самостійної роботи важлива роль належить пошуковій орієнтації,

в основі якої – критичне і творче мислення, образне сприйняття матеріалу. Все це ми враховуємо, плануючи самостійну роботу студентів на нашій кафедрі – дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань.

Однією із форм самостійної роботи студентів на кафедрі є підготовка доповідей на заняттях студентського наукового гуртка та на семінарських заняттях. Тематика для доповіді передбачає не переказ одного джерела, а огляд декількох, зіставлення їх. При цьому рекомендована студентам література полегшує роботу. Важливо після кожної доповіді розбирати її, обговорювати не тільки професійні деталі, але й питання ораторського мистецтва, вміння донести інформацію до слухача.

Ми пропонуємо студентам скласти бібліографію – список літературних джерел за темою. Попередньо треба пояснити, як це завдання виконати. Слід показати, як можна користуватися словниками, енциклопедіями, бібліографічними покажчиками, списками цитованої літератури у книгах і т. п. Така робота проводиться сумісно із бібліотекою навчального закладу.

Практично всі студенти, які проходять навчання на кафедрі, працюють над рефератами за обраною тематикою, що їм пропонується. При написанні реферату немає жорстких обмежень у розмірі, тому з'являється можливість працювати у відносно вільному

стилі. Додається і складання бібліографії за темою реферату. З одного боку, ця робота потребує пояснень, консультацій і поради викладача, з іншого боку – часу студентів.

Не можна обмежуватись усвідомленням важливості самостійної роботи. Повинні проводитись заходи, що підводять її підсумки. Цій меті присвячені виступи студентів на семінарських заняттях, засіданнях студентського наукового гуртка, студентських конференціях.

Дуже важливо, щоб конференція широко рекламувалася, щоб інформація про роботу секцій, прізвища виступаючих і назви доповідей і т. п. своєчасно з'являлися у пресі. Це привертає увагу студентів, які ще не охоплені роботою у цьому напрямку, і підвищує почуття відповідальності у доповідачів.

Навички і знання, що набувають студенти в процесі навчання у ВНЗ, закладають основи загальної і професійної самоосвіти, отримання нових знань, необхідних для всього періоду творчої діяльності майбутнього спеціаліста.

Висновок. Сьогодні, коли темп відновлення наукової інформації дуже високий, практично кожній людині, яка бажає продуктивно працювати, весь час необхідно здобувати нові знання. Суспільству потрібні освічені, грамотні, компетентні, комунікабельні люди, які здатні самостійно і творчо розв'язувати безліч різноманітних проблем.

Література

1. Медична освіта у світі та в Україні / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 383 с.
2. Оцінка якості підготовки лікарів : методичний посібник

для викладачів / [В. М. Казаков, І. С. Вітенко, О. М. Талалаєнко та ін.]. – Київ, 1996. – 34 с.

3. Підаєв А. В. Болонський процес в Європі / А. В. Підаєв, В. Г. Передерій. – К., 2004. – 192 с.